

Največji slovenski dnevnik
v Zedinjenih državah
Velja za vsa leta ... \$3.50
Za po! leta \$2.00

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

The largest Slovenian daily
in the United StatesIssued every day except Sundays
and Legal Holidays.
50,000 Readers

Telephone: CORTLANDT 4687.

Entered as Second Class Matter, September 21, 1903, at the Post Office at New York, N. Y., under the Act of Congress of March 3, 1879.

Telephone: 2876 CORTLANDT.

NO. 253. — ŠTEV. 253.

NEW YORK, MONDAY, OCTOBER 28, 1918. — PONEDELJEK, 28. OKTOBRA, 1918.

VOLUME XXVI. — LETNIK XXVI.

Odgovor Nemčije

Kodanj, Dansko, 27. oktobra. — (Poročilo Associated Press.) — Odgovor Nemčije na zadnje sporočilo predsednika Wilsona se glasi: — Nemška vlada jemlje na znanje odgovor predsednika Wilsona. — Predsednik se zaveda dalekosežnih izpremenb, katere se je izvedlo in katere se izvajajo v nemški ustavni zgradbi in tega, da se mirovna pogajanja vodilo od strani ljudske vlade, v koje rokah poiva, tako dejanski kot ustavna sila za udejstvovanje odločilnih sklepov. — Vojaška sila ji je istotako podrejena. — Nemška vlada pričakuje sedaj predloge za premirje, ki bodo tvorili prvi korak proti pravičnemu miru kot ga je opisal predsednik v svoji proklamaciji.

Solf.

Avstrijski odgovor

AVSTRIJA BO V NAJKRAJŠEM ČASU ODGOVORILA PREDSEDNIKU WILSONU. — ODGOVOR BO NAJBRŽE ŽE DANES DOSPEL V WASHINGTON. — AVSTRIJSKI NEMCI SE HOČEJO LOČITI OD DUNAJSKE VLADE.

Bazel, Švica, 27. oktobra. — Dunajsko časopisje poroča, da je avstrijska vlada že izdelala odgovor na noto predsednika Wilsona. Tozadevno poročilo je dospelo iz oficijelnih virov. Odgovor bo dospel že danes ali jutri v Washington. Odgovor kaže, da je Avstrija pripravljena ugoditi vsem Wilsonovim zahtevam. Amsterdam, Nizozemsko, 27. oktobra. — Nemške stranke v Avstro-Ogrski, ki so tvorile provincijalno vlado, nameravajo poslati predsedniku Wilsonu posebno noto. S tem je rečeno, da nočejo imeti avstrijski Nemci nobenega stika z vlado ampak, da hočejo začeti pogajanja na svojo roko.

Revolucija na Hrvaškem

REVOLUCIONARNO GIBANJE SE JE RAZŠIRILO PO CELI HRVAŠKI. — V ZAGREBU JE BIL UBITIH TRISTO OSEB. — CIVILNO PREBIVALSTVO JE POBEGLILO.

London, Anglija, 27. oktobra. — Iz Curiha naznanja neka brzokajka, da se je razširilo revolucionarno gibanje po celi Hrvaški. Pri mirih v Reki je bilo ubitih štiristo oseb, v Zagrebu pa tristo. Amsterdam, Nizozemsko, 25. oktobra. — Nizozemsko časopisje je dobilo iz Budimpešte brzokajko, da so se vršili v Reki ostri spopadi med madžarskimi in hrvaškimi četami. Pri tej priliki je bilo ranjenih oziroma ubitih na stotine oseb. Raz javna poslopja je vihrala hrvaška trobojnica. Čete iz Otočca petdeset milj jugovzhodno od Reke, so razorožile nek štajerski bataljon ter zavzele pristanišče. Hrvati so zasedli vsa mestna poslopja in tudi poštni urad. Železniška postaja je razdejana. Ljudstvo je oplenilo zaloge. Italijanski in madžarski prebivalci so pobegnili. Budimpeštanski časopis "Az Ujsag" naznanja, da so se vršile demonstracije v Karlovcu. Tam sta se uprla dva hrvaška polka. Prebivalstvo je oplenilo železniško skladišče.

Harden in Nemčija

ZNAMENITI NEMŠKI ČASTNIK JE ODLOČNO NASTOPILO PROTI KAJZERJU. — NA RAZVALINAH KAJZERJEVE POLITIKE. VOJNA SE JE ZAČELA Z UMAMANIM MIROM.

London, Anglija, 27. oktobra. — Maksimilijan Harden, najslavnejši nemški publicist je rekel zastopniku "Berlinske Tidende": — Mi smo začeli to vojno z umamanim trikom. Ta trik je pa blinjeni mir. Vse naše zmage so se izvršile v tem imenu. Odgovor, ki ga je imel Harden s kodanjskim poročevalcem, je silno značilen za sedanje ramere. Iz njega je jasno razvidno, kakšno razpoloženje vlada med nemškim narodom. Oseba Viljema II. je kakor figura v kinematografu. In to figuro je Nemčija kazala svetu. Jaz sem se vedno bal moza, ki je rekel pred tridesetimi leti: — Jaz vam bom peljal v lepšo, jasnejšo bodočnost. Danes sedimo na razvalinah hoheneolerske politike, ki je trajala trideset let. Harden je nadalje izjavil, da je povzel predsednik Wilson svojih znanih štirinajst točk iz njegovega članka, ki je bil priobčen v "Zukunft" pod naslovom: "Če bi bil jaz predsednik Wilson!" Če prvi predsednik Wilson — je rekel — da ne bodo zavezniški bojkotirali po vojni nemške trgovine, ni potemtakem nobenega vzroka, da bi se Nemčija bala za svoje kolonije. Glede brest-litovskega miru je rekel: — Nepoštenost Kuehlmana in Černina sta spravila Nemčijo tako daleč, da stoji sedaj razgaljena pred svetom kakor goljufivi igralec na karte.

Nemci zapuščajo Bolgarsko.

Angleški vojni stan v Macedoniji, 27. oktobra. — Nemci sistematično zapuščajo deželo, ki jim je vsa iz krempljev. Začetkom oktobra je prišla iz Ukrajine v Sofijo ena nemška divizija, ki pa je našla, da je armada, katero je nameravala ojačiti, že sklenila mir. Poslednje bolgarske ministre, ki so bili naklonjeni Nemčiji, so morali vojaki stražiti v njihovih stanovanjih, ker je ljudstvo zahtevalo, da se jih umori. Bolgarski avijatiki so povedali našim letalcem, ki so pristali v njihovih letališčih, da želijo, da bi jim bilo dovoljeno, stopiti v angleško armado.

MARŠAL FOCH N GENERAL WEYGANETT.

Novi bolgarski kralj

Kralj Boris obdružuje Anglijo. — Napravi dober utis. — Ves čas vojne je bil častnik pri generalnem štabu. — Piše Ward Price.

Sofija, Bolgarska, 26. oktobra. Novi bolgarski kralj Boris III. je zdaj tretji mladi balkanski vladar; sbrski regent in grški kralj Aleksander in Boris so v starosti od 20 do 30 let.

Danes zjutraj me je sprejel mladi kralj v avdijenci. Napravil je zelo dober oseben utis. Posebno dve stvari pričate o njegovi dobri naravi in prijaznosti. To so njegove oči in njegov smeh. Glede ti naravnost v obraz z ljubeznivi, odločnim, pa naravnim izrazom in kadar se smeje, je prijetno slišati njegov vesel smeh.

Skoro eno uro je kralj Boris govoril o mnogih stvareh, ki so v zvezi z vojno; govoril je z vojaškega stališča. Posluševal se je francosčine, vendar pa je vpel tudi kak angleški stavek. Skoro ves čas vojne je bil štabni častnik v bolgarskem glavnem stanu na bojnem polju in opravljal je službo, ki ga je večinoma zadrževala na fronti. Govoril je mnogo in z obžudovanjem o angleških aeroplanih.

"Mnogokrat sem imel izborni priliko ceniti njihov učinek pri metanju bomb. Navadno smo videli prihajati angleške stroje v smeri od Vardarja, kjer imajo nadvlado v zraku, in vsakikrat smo vedeli, da bomo za kratek čas četrta ure imeli slabe čase."

Tekom te avdijence je kralj je indirektno omenil sedanjí politični položaj svoje dežele in upanje v bodočnost. Vprašal sem Njegov Veličanstvo na koncu njegovega pripovedovanja, ako ima kako sporočilo na angleško javnost. Kralj je prijazno odgovoril:

Iz Washingtona

Washington, D. C., 27. oktobra. — Z objavo, da pričakuje pogovor za premirje, katero naj bi dovolili zavezniški, se domneva tukaj, da je Nemčija vsilila zaveznikom vprašanje, če sprejmejo štirinajst točk predsednika Wilsona, ter tudi vse njegove nadaljne govore, tikajoče se miru.

V svoji poslanici pretekle srede je rekel predsednik Wilson nemški vladi, da bo izročil vprašanje glede premirja v roke zaveznikov s predlogom, "naj se v slučaju, da so voljni ustvariti mir na označenih pogojih in principih, naprosi njih vojaške svetovalec ter one Združeni držav, da predlože vladam, zvezanim proti Nemčiji, potrebne pogoje za takoj premirje."

Izjava se tukaj, da ima Nemčija čeli dobiček od te mirovne propagande. Oni, ki domnevajo, da je celo nemško mirovno gibanje neodkritosčno, izjavljajo, da se je podala nemško prošnja za pogoje premirja edinele v propagandne svrhe. Govor predsednika Wilsona glede pogovorja premirja ne dopušča nikake dvoma glede namena, da se hoče napraviti Nemčijo brez moči z vojaškega gledišča, dočim naj bi se šlo naprej z mirnimi pogajanjí.

Predsednik je izrecno izjavil, da morajo biti pogoji taki, da bo obnovljenje sovražnosti po sklenjenem premirju z nemške strani nemogoče. Izrecno je poudaril, da se ne more sprejeti besede sedanjih vladarjev Nemčije in da je raditega treba dati narodom, — združenim proti Nemčiji, vojaške prednosti, ki bodo zagotovile njih nemških podmorskih čolnov.

Čang-Hsun je pomilošen.

Peking, Kitajska, 27. oktobra. Čang-Hsun, voditelj imperijalistične vstaje prejšnjega leta je bil pomilošen.

Čang-Hsun je bil pomilošen na priporočilo generala Tsao-Kum, ki je bil pooblaščen, da preišče celotno zadevo. Ko so republikanci četrte potem, ko se je odpovedal mladi cesar prestolu, porazile monarhiste, se je Čang-Hsun zatekel v nizozemsko poslanstvo v Pekingu, kjer je od tedaj ostal.

ROJAKI NAROČAJTE SE NA "GLAS NARODA", NAJVEČJI SLOVENSKE DNEVNIK V ZDR.

Razmere v Nemčiji

NEMŠKI NAROD JE PRIPRAVLJEN ŽRTVOVATI CESARJA. — EMERY JE BIL UJETNIK V NEMŠKI IN IZPUŠČEN ISTEGA DNE KOT DR. LIEBKNECHT. — PIŠE ARNO DOSCH-FLEUROT.

Kodanj, Dansko, 27. oktobra. Henry C. Emery, načelnik tarifne komisije in zastopnik Guaranty Trust Co. v New Yorku je bil vjet na Alandskih otokih, ko je bil na poti iz Finske v Švedijo in je zdaj prišel v Kodanj iz Berlina. Svoj odpust je dobil istega dne, ko je bil dr. Liebknecht izpuščen na svobodo; to se pravi, istega dne mu je bilo dovoljeno odpotovati iz Berlina, ne da bi bil v zadnjem času v ječi. Napisal je sledujo izjavo:

Ker sem samo en dan iz Berlina, potem ko sem bil 7 mesecev v Nemčiji, zadnje štiri mesece prost, da sem porabil svoj čas v to, da sem proučeval nemški narod, ki se nahaja v rokah najstrašnejšega političnega boja sem od blizu videl, kaj se je zadnje čase dogodilo v deželi. Ker mi je bilo dovoljeno odpotovati v trenutku, ko so bili moji utisi glede Nemčije dopolnjeni in in ko najvažnejša vprašanja čakajo rešenja, hočem podati svoje mišljenje, ker sem ravno prišel z pozorišča najvažnejših dogodkov.

Ko sem bil aretiran, sem prebil šest tednov v navadnem jetniškem taboru, v umazanem, vlažnem zaprtju. Nato so me prepeljali v Lauesburg na Pomeranskem, kjer sem ostal dva meseca. V juniju mi je bilo dovoljeno iti v Berlin, kjer sem od tedaj ostal.

Tekom zadnje dobe je sree nemškega naroda doživelo izpremembo v smeri proti demokraciji in miru. Dasi ravno je prišla ta izprememba vsled vojnega položaja, toda ne sme se misliti, da je povod celega liberalnega delovanja v Nemčiji samo varanje, pri četo samo, da se prevari zavezniške. Sedanje postopanje je bilo prisiljeno; ako se ne bi zgodilo tako, o demokraciji Nemčiji se ne bi nikdar slišalo.

Treba je bilo vojaškega poraza, da so se liberalni voditelji povzpeli na junkerje. Ako bi Nemčija zmagovala ne bi bilo nikdar demokracije gibanja. Bila je siicer vedno močna opozicija proti vojaški Nemčiji, toda je bila vedno zadušena.

Najnovejše stvari so se pričele dogajati, ko sta poleti Hindenburg in Ludendorff prišla do prepričanja, da jima preti poraz in da morata imeti mir. Poskušala sta postaviti liberalno ministristvo, ki bi moglo skleniti sprejemljiv mir. Liberalni voditelji se niso hoteli pustiti zbrati; državni zbor ni hotel prijeti za to vado in tako je izbor pade! na liberalnega princa Maksimilijana, ki bi mogel imeti državni zbor za seboj.

Ko je Maksimilijan imel svoj prvi govor, javnost se ni bila prebujena, da bi izprevidela, da je njegovo postopanje namenjeno odvrniti vojaško nesrečo. Se-le ko je Wilson poslal svoj odgovor, je narod izprevidel njegovo odkritosrčnost in je videl v Wilsonu edino rešitev. Obenem pa je sledil poraz porazu. Narod je izprevidel, kako so ga uspehi slepli. Porazi so brezdvomno prisilili premembo nazorov in zdaj zares žele pravični mir.

Živel sem večinoma med liberalci v Berlinu, toda moje mnenje se ne naslanja samo na to, kar so oni povedali. Vsakdo more med narodom videti ponižnost.

zmožnost, da izsilijo take mirovne pogoje kot se jih bo v soglasju določilo.

Mirovni pogoji, glede katerih se je prišlo pred nekaj časa do soglasja na najvišjem vojnem svetu v Versailles, so določali zasedenje Strassburga, Metza in Kolblenca od strani zavezniških armad ter zasedenje nadaljnjih nemških mest. Poročalo se je tudi, da vključujejo pogoji predajo dela velikega nemškega brodnjstva terje nemških podmorskih čolnov.

Začetkom junija sem pogostoma slišal vprašanje: "Zakaj smo sovraženi?" Odgovoru na to vprašanje sem se ognil, toda sam mi je odgovoril: "Nas ne sovražijo samo zavezniški, temveč tudi Avstriji, Turki in Bolgari. Tako je tedaj z nami".

Pred kratkim sem slišal spretnico na poulični železniški govoriti neki postarni ženi: "Pravijo, da ljudje dobe, kar zaslužijo; zdaj dobivamo tudi mi, kar smo zaslužili."

Ta izprememba ne bi bila pršla, ako ne bi bila armada porazena, toda narod je na boljšem. Vsakdo lahko vidi iz tisoč strani rasti demokracije duha. Govori se bolj svobodno in višji niso več tako visoki napram nižjim. Mnogi se gnetejo okoli liberalnih govornikov. V zraku je in šlo je tako daleč, da Nemčija ne bo šla nikdar več nazaj.

Najprej je bil velik preobrat v političnem vstroju. Ljudski kabinet je že prevzel kontoro in že obvlada generalni štab. Tako narokovanje mira kot v Brest-Litovsku se zdaj ne bi moglo več ponoviti. Minister Kuehlmann je bil brez moči. Generalni štab, ki je prej postopal, kot se mu je ljubilo, je zdaj poražen in brez vpliva.

Izpremembe so se zares izvršile, dasi ne v dejanski obliki pusta ve. Vsakdo, ki danes pozna Nemčijo, ve, da so one moči, ki so prej ogrožale varnost sveta, zdaj šle. Ako mora cesar kot glava tega sistema, iti, bodisi za blagor Nemčije ali za blagor sveta, bo šel.

Predsednikov vpliv nad nemške duhove je prišel nenadoma, ko je narod izprevidel, kako je bil varan glede moči Amerike in njenih nagibov.

Iz Rusije

Sovjeti so napravili deklace za lastnino države. — Registracija v uradu "proste ljubezni".

London, Anglija, 25. oktobra. — Ruske deklacie pod jurisdikcijo gotovih ruskih sovjetov v provinci, so postale "državna lastnina", kakorhitro dosežejo starost 18. let. Prisiljene so v onem času registrirati se v vladnem "uradu za prosto ljubezen", — soglasno z oficijelnim organom vladimirskega sovjeta delegatov delavcev in vojakov ki je pred kratkim objavil odlok sovjeta glede tega predmeta.

Soglasno z odlokom ima ženska, ki se je registrirala, "pravični izbori si med možkimi v starosti od 19 do 50 let kot soprog".

Odlok dostavlja, da privoljenje izbranega možkega ni potrebno ter da nima možki nobene pravice protestirati. Slični privilegij je dan tudi možkam glede izbire ženske. Ta odlok se utemeljuje kot v "interesu države".

V dekretu se dostavlja, da se bo nudil vsak mesec enkrat priliko za izbiro mož in žena. Otroci rojeni iz takih zakonov, bodo postali "last države". Ostre določbe in kazni se je izdalo obenem za zavarovanje dekle do 18. leta.

Slične odloke so izdali še prej drugi sovjeti ter se poroča, da so se "izvrstno obnesli".

V spomin Wilsonovi materi. London, Anglija, 27. oktobra. Predlagalo se je, da se vzida v Carlisle v zunanjo steno kongregacionalne cerkve na Lowther St. spominška plošča z napisom: "Mati predsednika Woodrowa Wilsona je bila rojena v Carlisle. Njen oče, Rev. Thomas Woodrow je bil župnik te cerkve od februarja 1820 do junija 1835.

"GLAS NARODA"
HOVENH PUBLISHING COMPANY
 (Slovenian Daily.)
 Printed and published by the
 (a corporation.)

FRANK GABRENYA, President. LOUIS BENEDIK, Treasurer.

Place of Business of the corporation and addresses of above officers:
 62 Cortlandt Street, Borough of Manhattan, New York City, N. Y.

Na leto leto valja list na Američja \$2.00 Za celo leto na mesto New York \$2.00
 Na leto leto valja list na Američja \$2.00 Za celo leto na mesto New York \$2.00
 Na leto leto valja list na Američja \$2.00 Za celo leto na mesto New York \$2.00
 Na leto leto valja list na Američja \$2.00 Za celo leto na mesto New York \$2.00

"GLAS NARODA" Izbija vsak dan izvenredno nedelja in praznikov.

"GLAS NARODA"
 ("Voice of the People")
 Printed every day except Sundays and Holidays
 Subscription yearly \$3.50.

Advertising on agreement.

Deposited under act of Congress of March 3, 1907, as second-class matter, Post Office at New York, N. Y., under No. 100,000, authorized on July 1, 1918, for mailing at special rate of postage provided for in Act of October 3, 1917, approved October 3, 1917, authorized on July 1, 1918, for mailing at special rate of postage provided for in Act of October 3, 1917, approved October 3, 1917.

"GLAS NARODA"
 New York City.
 Telephone: 2576 Cortlandt.

Obsodba Habsburžanov

Eden slavnih aforizmov evropskega državnštva se tiče trajnosti in politične koristnosti habsburške monarhije. Aforizem se glasi, da bi bile evropske sile prisiljene ustvariti Avstrijo, če bi ta konglomerat že preje ne obstajal.

To se je zgodilo v času, ko se je v korenih ideja samoodločevanja narodov in ko se je vedno domnevalo, da izvira politična enotnost iz skupne udanosti raznolikih narodov do gotove dinastije. Sedaj pa je izginila magična sila takih vezi. Separatistični instinkti, katerega se je dolgo zatiralo, je prišel na površje in starodavni mozaik enotne dvojne monarhije je prišel na nagel način razpadati.

Celo Ogrska, ki je imela neizmerno koristi od svoje zveze z Avstrijo, ker je dobila s tem pravico tlačiti in zatirati vse ne-madžarske elemente v svojem okrožju, se obrača sedaj proti separatizmu. Grof Karolyi, voditelj neodvisne stranke v ogrskem parlamentu, je predložil resolucijo, v kateri se zahteva konec zveze z Nemčijo, odpad od Avstrije, priznanje neodvisnosti jugoslovanskih provinc ter izvolitev ogrskega kralja, ki mora stanovati v Budimpešti. Pretel je celo z revolucijo, v slučaju, da bi se ne ugodilo njegovim željam.

Ali se ga je prišlo in vrglo v ječo kot izdajalca habsburške dinastije. Nikakor ne. Dr. Wekerle, ogrski ministrski predsednik, je le prosil ogrsko poslansko zbornico, naj zavrne resolucijo Karolyi-ja na temelju, da bo vladala sama uvela odredba, tikajočo se iste zadeve.

Dr. Wekerle je priznal, da se je storilo korake, da se privede nazaj madžarske čete, ki se nahajajo sedaj izven Ogrske. Doma se jih najno potrebuje. Neki hrvaški polk se je ravnokar polastil Reke, ogrskega pristanišča ob Jadranskem morju. Jugoslovani verujejo prav tako v neodvisnost kot madžarski nacionalisti sami. Na razpolago pa imajo le ustajo, da jo dobijo.

Dr. Wekerle je izjavil, da ne nasprotuje ustanovitvi jugoslovanske države, vključno Hrvaško, Bosno in Dalmacijo, da pa mora ostati ta država "pod kromom sv. Stefana". Jugoslavija pa se ne briga za sv. Stefana in njegove potomce. Odločiti se hoče od Ogrske s prav tako lahkim srcem kot se hoče odločiti Ogrska od Dunaja.

V prosti, moderni Evropi ni nikakega mesta za državo kot je Avstro-Ogrska. Celo nemški poslanci v avstrijskem državnem zboru so se zbrali skupaj, da ustvarijo neodvisno južno-nemško državo. Oni vidijo pisanje na zidu. Kar je bilo nekoč habsburško cesarstvo, se je razbilo v kose in vsak del si bo poiskal novih političnih razmerij. — ali neodvisnosti ali pa zvezo z drugimi, že sedaj obstoječimi državami.

Veliki dogodek, na katerega je čakala južno-istočna Evropa skoraj petdeset let, je pred duri. Dedščino Habsburžanov se bo razdelila. Če so dozdevne politične potrebe Evrope nekoč opravičevale ali trpele obstoj habsburške monarhije, niso sedaj nič več na mestu. — Dvojna monarhija bo izginila, ker je bila del reda, ki je sedaj istaklo izginilo. Tragična usoda Habsburžanov, na katerih je že dolgo ležala njena senca, bo kmalu izpolnjena.

Zgodovinski dogodek v Philadelphiji

DEKLARACIJA NEODVISNOSTI TLAČENIH NARODOV.

V leseni zgodovinski Dvorani Neodvisnosti — Liberty Hall — v Philadelphiji, kjer je bila pred 142 leti podpisana in proglašena neodvisnost Združenih držav, se je izvršil v soboto 26. t. m. znameniti politični čin, ki ima tudi za nas Jugoslovane zgodovinsko važnost. Pod aspiracijami ameriške vlade in lige neodvisnih srednje-evropskih narodov, ki je bila pred kratkim osnovana v Washingtonu pod pokroviteljstvom prof. Tomaža Masaryka, čehoslovaškega ministrskega predsednika, so se sestali v Philadelphiji zastopniki vseh tlačenih narodov Avstro-Ogrske, da izdajo skupno deklaracijo ciljev svojih narodov. In v isti dvorani, na isti mizi, na kateri je bila podpisana ameriška deklaracija neodvisnosti, je bila podpisana in proglašena sledeča

DEKLARACIJA SKUPNIH CILJEV SREDNJE-EVROPSKIH NARODOV.

Zbrani na konvenciji v Dvorani Neodvisnosti v Philadelphiji, Pennsylvania, Združene države Amerike, dne šestindvajsetega oktobra devetnajsto-osemnajstega leta, mi, predstavljajoč skupaj več kot petdeset milijonov duš, ki tvorijo verigo narodov med Baltičkim in Jadranskim ter Črnim morjem, ki vključuje Čehoslovake, Poljake, Jugoslovane, Ukrajince, Litvine, Rumune in italijanske identiste, popolnoma ali deloma podvrženi tujemu gospodstvu, globoko cenimo pomoč in podporo, katero so sprejeli naši narodi od vlade in naroda Združenih držav in od zaveznikov entente, ter v svojem in imenu svojih bratov v domovini s tem, svečano izjavljamo, da stavišamo vse, kar imamo — i narode in imenja — na razpolago zaveznikom za uporabo proti skupnemu sovražniku. Da pa bo celi svet vedel, katerega so po našem prepričanju najbolj bistvena in temeljna načela, ki bodo utelešena v ustavi, ki bodo svoječasno sprejete po naših tožadnih narodih, in kakšne namere vladajo naš skupno in edinstveno delovanje, sprejemamo in sopolpisujemo naslednja osnovna načela za vse svobodne narode:

1. Vse vlade črpajo svojo moč iz privolitve onih, katerim vladajo.

2. Vsak narod ima svojo neoporečno pravico, organizirati svojo lastno vladno na takih načelih in s tako obliko, da bo po njegovem naznanju najbolj uspešne in njegovo blaginjo, sigurnost in srečo.

3. Svobodnemu in naravnemu razvoju vsake države se mora pustiti, da sledi svoj normalni potek brez zaprek, izvzemši, ako bi on kršil ali ogroževal skupne interese vseh.

4. Ne sme biti tajne diplomacije in vsi nameravani ugovori in sporazumi med narodi se morajo obelodaniti prej, nego bodo sprejeti ali ratificirani.

5. Ker imajo naši narodi sorodne ideale in cilje, je treba, da združimo svoja prizadevanja, ako so ta prizadevanja v prid miru in blagostanju sveta.

6. Treba je, da se osnuje liga narodov, ki bo po skupnem in obveznem sporazumu pospeševala istinito in praktično sodelovanje za osiguranje pravice in miru med narodi.

Tekom zgodovine smo bili mi žrtve nasilnih in sebičnih narodov in avtokratskih dinastij, držani v robstvu s silo orožja.

Mi smo pretrpeli razdejanje naših mest, oskrnitev naših narodov in dežel in mi smo ohranili svoje ideale samo z našo vstrajnostjo in kljub tiraniji naših tlačiteljev.

Bili smo brez dostojnega predstavnika in sodnj, ki bi zaslužile to ime; nam se je zabranjevala svoboda govora, pravica svobodnega sestajanja in petičij da se popravi prizadete nam krivice; nam se je odrekel svoboden in priateljeli odnosaj s sestrskimi državami in naši sorojaki so bili s silo natirani v vojno proti svojim bratom in proti svojim prijateljem iz sorodnih plemen.

Podpisatelji te deklaracije in predstavniki drugih nezvisnih narodov, ki jo bodo se podpisali, se v imenu svojih tožadnih narodov obvezujemo, da bomo skupno delovali in se prizadevali, da se te krivice popravijo, da ne bodo žrtve te vojne zaman in da bodo načela, navedena tu, utelešena v organske zakone vsake, bodisi kakoršnekolik vlade, katero bodo stvorili naši tožadni narodi.

V imenu Jugoslovancev je podpisal deklaracijo dr. Hinko Hinković. Vsi delegati so bili gostje mesta Philadelphia.

Nemčija postaja pohlevna

London, Anglija, 25. oktobra. Danes se je izvedelo za več pomembnih dogodkov, iz katerih je razvidno, da je Nemčija premenila svojo politiko. Poleg tega, da je izpustila bruseljskega župana Adolfa Maxa in dr. Liebknechta, je Nemčija tudi obljubila, da bo dražene umetnine, ki so last muzejev in privatnih oseb okoli Cambrai, Douai in Valenciennes, in se zdaj nahajajo v nemških rokah po vojni vrnila lastnikom ne-pokrokovane.

To poročilo je poslala nemška vlada po brezničnem brojavu. Haaski Vaterland pravi v današnji izdaji da so bili izpuščeni na svobodo politični kaznjenci, ki so zaprti v Turnhout, med njimi tudi bruseljski župan Max. Župan Adolf Max je bil v septembru 1914 aretiran v Bruslju, zaradi svoje "nespravilnega delovanja", kakor je označil nemški vojaški governor v Belgiji.

ŠPANSKA INFLUENZA.

V sedanjem času razširjanja kužne bolezni španske influence morali bi zelo paziti, da se jo obvarujejo. Kadarkoli opazite vnetje oči, tok nosnice, bolečine v hrbtu, glavobol, bol udov, mrzlico, vročico in splošno oslabilost, priporočamo vam sledeča navodila kot najboljšo sredstvo za obvarovanje proti tej bolezni: Grganje in izpiranje grla ter nasa s Severovim Antiseptolom, kateri naj se uporablja raztopljen; vzemite po en del tega zdravila na tri dele gorke vode. Ko počutite mrzlico ali takoj za pričetkom kihanja, vzemite takoj eno ali dve Severove tableti za prehlad in gripo ter ponovite vsake tri ure, dokler vaša čreva ne pričnejo dobro delati. Ako se vas prime kašelj, tedaj vzemite še Severov balzam za pljuča. Pojdite v posteljo, vzemite kakšno gorko pijačo, da se dobro spote. Če se pa še ne čutite boljše, potem pa hitro pokličite zdravnika in naredite vse, kar vam on svetuje. Gori navedena zdravila bodo veliko pomagala, da se obvarujete pred influenco, zato je zelo umestno, da imate vedno omenjena zdravila pri rokah doma. Prodajajo se v lekarnah po sledečih cenah: Sever's Antiseptol 35¢, Sever's Cold and Grip Tablets 30¢ in Sever's Balsam for Lungs 25¢ in 50¢. Ako vam je nemogoče dobiti ta zdravila v vaši domači lekarni, potem jih naročite naravnost od W. F. Severa Cedar Rapids, Iowa. (Adv.)

HARMONIKE

Podariti kakršnokoli vrsto harmonike in popravilam po najnižjih cenah, a del trpešno in samostojno. V popravilo in menjavo vseh delov, kar sem že več let takaj v tem poslu in sedaj v svojem lastnem domu. V popravilo vam more iznajti kakor vse druge harmonike. Stare harmonike ali organe in vse.

JOHN WILSON,
 1817 East 42nd St., Cleveland, Ohio.

Utonil na bojišču

Rojak g. Frank Gabrenja, trgovec v Johnstownu, Pa., je prejel iz ameriškega glavnega stana v Franciji obvestilo, da je njegov sin Edward je takoj, ki je bila vojna napovedana, šel prostovoljno k vojakom in je že 14 mesecev v Franciji. Star je 19 let.

Sergeant Frank A. Gabrenja je bil splošno spoštovan in priljubljen mladenič, bil je nad vse pripravljen in postrežljiv. Kdor ga je poznal, ga je imel rad. Lahko se reče, da ni imel sovražnika. Odšel je od svojih staršev v nadi, da se gotovo v kratkem povrne k njim ter k bratom in sestram. Toda kruta usoda mu ni bila naklonjena in moral je leči v grob v cvetu svoje mladosti.

29. septembra je se pisal očetu, materi, sestram in bratom vsakega po eno pismo; pisal je, da se mu godi dobro in da je pri najboljšem zdravju. 30. septembra ob desetih zvečer pa je bil že mrtev.

Bodi mu lahka svobodna francoska zemlja, v kateri počiva že toliko naših junških sinov.

Co. Office, Hdq. Detachment, 338th Labor Battalion, A. P. O. No. 735, France. October 3d. 1918.

Mr. Frank Gabrenja, 801 Broad St., Johnstown, Pa., U. S. A. Dear Sir:— It is with sincere regret that I am compelled to inform you of the death of your son, Frank A. Gabrenja, who was accidentally drowned under the following circumstances:— On the night of September 30th, 1918, he was performing his duties as checker and at about 8:00 P. M. started towards the office where reports were turned in, his route to this office lay along-side of a small body of water and, the night being extremely dark, he apparently became confused and walked toward water, losing his balance fell in, his assistant, who was with him at the time, attempted to rescue him but failed. He was removed from the water as soon as possible and every possible means were used to resuscitate him but without avail and he passed away at about 10:00 P. M. He was buried October 2nd, 1918, with military honors, somewhere in France.

His personal effects have been forwarded to the proper authorities, who will, no doubt, transmit them, in addition to what ever pay may be due him, to you as soon as practicable.

Sergeant Gabrenja was an excellent soldier, a credit to his country and as well liked by his officers and fellow soldiers, his unfortunate demise is a source of genuine sorrow to all of us and our hearts go out to you in your hour of bereavement; you may well be proud to be represented in this great and trying struggle by a young man of his character.

Yours very truly,
 CHARLES LANDAU,
 2nd Lt., Q. M. C.,
 Commanding Detachment.

V slovenskem prevodu se glasi: Mr. Frank Gabrenja, 801 Broad St., Johnstown, Pa., U. S. A. Dragi gospod:—

Z odkritosrčnim obžalovanjem Vas moram obvestiti o smrti Vašega sina Franka A. Gabrenja, ki je po nesreči utonil pod sledečimi okoliščinami: V noči 30. septembra 1918 je opravljal svojo službo kot checker in se je okoli osmih zvečer napotil

Telefon urada: Court 3459. Telefon na domu: Neville 1570 R.

F. A. BOGADEK
 ATTORNEY AT LAW

VERHOVNI ODVETNIK NARODNE HRVATSKE ZAJEDNICE
 103 Belmont Building,
 103 Belmont Building,
 103 Belmont Building,
 103 Belmont Building,

proti uradu, kamor se oddajajo poročila; pot do tega urada ga je peljala ob madi vodi in ker je bila noč izvanredno temna, se je najbrže zmedel in šel naravnost proti vodi, izgubil svoje ravnotežje in padel v vodo; njegov tovariš, ki je bil ob istem času z njim, ga je poskušal rešiti, kar se mu pa ni posrečilo. Iz vode so ga potegnili kakorhitro je bilo mogoče in vporabili so se vsako sredstvo, da bi ga oživili, toda brez uspeha in je umrl okoli 10. ure ponoči. Pokopani je bil 2. oktobra 1918 v vojaškimi častmi nekje v Franciji.

Njegova oseba lastnina je bila izročena pristojni oblasti, ki jo vam bo brez dvoma poslala skupno s plačo, katero mora se dobiti, kadar bo čas primeren.

Sergeant Gabrenja je bil izoben vojak, bil je podoč dežele ter je bil zelo priljubljen pri častnikih in svojih tovariših-vojakih. Njegov nesrečni konec navdaja nas vse z resnično žalostjo in naša srca so polneta k vam v uri žalosti. Počasi morate biti, da ste v tem velikem in poskusnje polnem boju zastopani po mladeniču takega značaja.

Vam iskreno udani
 CHARLES LANDAU,
 2nd Lt., Q. M. C.,
 poveljujoči oddelek.

Sergeant Frank A. Gabrenja je bil rojen 28. novembra 1895 v Johnstownu, Pa. Delal je v trgovini svojega očeta, predno je bil poklican k vojakom.

Njegovi starši so prvi slovenski naseljenici v Johnstownu in doma iz Rakeka na Notranjem. Mlajši sin Edward je takoj, ki je bila vojna napovedana, šel prostovoljno k vojakom in je že 14 mesecev v Franciji. Star je 19 let.

Sergeant Frank A. Gabrenja je bil splošno spoštovan in priljubljen mladenič, bil je nad vse pripravljen in postrežljiv. Kdor ga je poznal, ga je imel rad. Lahko se reče, da ni imel sovražnika. Odšel je od svojih staršev v nadi, da se gotovo v kratkem povrne k njim ter k bratom in sestram. Toda kruta usoda mu ni bila naklonjena in moral je leči v grob v cvetu svoje mladosti.

29. septembra je se pisal očetu, materi, sestram in bratom vsakega po eno pismo; pisal je, da se mu godi dobro in da je pri najboljšem zdravju. 30. septembra ob desetih zvečer pa je bil že mrtev.

Bodi mu lahka svobodna francoska zemlja, v kateri počiva že toliko naših junških sinov.

Co. Office, Hdq. Detachment, 338th Labor Battalion, A. P. O. No. 735, France. October 3d. 1918.

Mr. Frank Gabrenja, 801 Broad St., Johnstown, Pa., U. S. A. Dear Sir:—

It is with sincere regret that I am compelled to inform you of the death of your son, Frank A. Gabrenja, who was accidentally drowned under the following circumstances:— On the night of September 30th, 1918, he was performing his duties as checker and at about 8:00 P. M. started towards the office where reports were turned in, his route to this office lay along-side of a small body of water and, the night being extremely dark, he apparently became confused and walked toward water, losing his balance fell in, his assistant, who was with him at the time, attempted to rescue him but failed. He was removed from the water as soon as possible and every possible means were used to resuscitate him but without avail and he passed away at about 10:00 P. M. He was buried October 2nd, 1918, with military honors, somewhere in France.

His personal effects have been forwarded to the proper authorities, who will, no doubt, transmit them, in addition to what ever pay may be due him, to you as soon as practicable.

Sergeant Gabrenja was an excellent soldier, a credit to his country and as well liked by his officers and fellow soldiers, his unfortunate demise is a source of genuine sorrow to all of us and our hearts go out to you in your hour of bereavement; you may well be proud to be represented in this great and trying struggle by a young man of his character.

Yours very truly,
 CHARLES LANDAU,
 2nd Lt., Q. M. C.,
 Commanding Detachment.

V slovenskem prevodu se glasi: Mr. Frank Gabrenja, 801 Broad St., Johnstown, Pa., U. S. A. Dragi gospod:—

Z odkritosrčnim obžalovanjem Vas moram obvestiti o smrti Vašega sina Franka A. Gabrenja, ki je po nesreči utonil pod sledečimi okoliščinami: V noči 30. septembra 1918 je opravljal svojo službo kot checker in se je okoli osmih zvečer napotil

Telefon urada: Court 3459. Telefon na domu: Neville 1570 R.

F. A. BOGADEK
 ATTORNEY AT LAW

VERHOVNI ODVETNIK NARODNE HRVATSKE ZAJEDNICE
 103 Belmont Building,
 103 Belmont Building,
 103 Belmont Building,
 103 Belmont Building,

Jugoslovanska Katol. Jednota

Ustanovljena leta 1898 — Inkorporirana leta 1900

Glavni urad v ELY, MINN.

GLAVNI URADNIKI:
 Predsednik: MIHAEL ROVANSEK, box 251, Conemaugh, Pa.
 Podpredsednik: LOUIS BALANT, box 106, Pearl Ave., Lorain, Ohio.
 Tajnik: JOSEPH PISHLER, Ely, Minn.
 Blagajnik: GEO. L. BROZICH, Ely, Minn.
 Blagajnik neizplačanih smrtin: LOUIS COSTELLO, Salida, Colo.

VERHOVNI ZDRAVNIK:
 Dr. J. V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., NS. Pittsburgh, Pa.

NADZORNIKI:
 JOHN GOUZE, Ely, Minn.
 ANTHONY MOTZ, 9641 Ave 'M', So. Chicago, Ill.
 IVAN VAROGA, 5126 Natrona Alley, Pittsburgh, Pa.

POROTNIKI:
 GREGOR J. PORENTA, box 176, Black Diamond, Wash.
 LEONARD SLABONIK, box 480, Ely, Minn.
 JOHN RUPNIK, S. R. box 24, Export, Pa.

PRAVNI ODBOR:
 JOSEPH PLAUTZ, Jr. 332 7th St., Calumet, Mich.
 JOHN MOVERN, 624 2nd Ave., Duluth, Minn.
 MATT POGORELC, 7 W. Madison St., Room 605, Chicago, Ill.

ZDRUŽEVALNI ODBOR:
 RUDOLF PERDAN, 6026 St. Clair Ave., N. E. Cleveland, O.
 FRANK SKRABEC, Stk. Yds. Sta. box 63, Denver, Colo.
 GREGOR HREŠČAK, 407 - 8th Ave. Johnstown, Pa.

Jednotino Glasilo: GLAS NARODA.

Vsi dopisi, tikajoči se uradnih zadev kakor tudi denarne pošiljave naj se pošljejo na glavnega tajnika Jednote, vse pritožbe pa na predsednika porotnega odbora. Na osebna ali neuradna pisma od strani članov se ne bode oziralo.

Jugoslovanska Katoliška Jednota se priporoča vsem Jugoslovonom za obilen pristo. Jednota posluje po "National Fraternal Congress" lestvici. V blagajni ima okrog \$300.000 (tristotisoč dolarjev). Bolniški podpor, poškodnin in smrtin je že izplačala do \$1.500.000 (en milijon in pol dolarjev).

Bolniška podpora je centralizirana. Vsak opravičen bolnik si je svest da dobi podporo, kadar jo potrebuje.

Društva Jednote se nahajajo po raznih naprednih slovenskih naselbinah. Tam, kjer jih še ni, priporočamo ustanovitev novih. Društvo se lahko vstanovi s 8 člani ali članicami.

Za nadaljna pojasnila se je obrniti na glavnega tajnika.

silo dobiti zemljo, skličeje na še vedno zahtevano pravico.

"pravico".

"Toda tega nisimo storili mi".

pravi novi bolgarski kabinet

temveč kralj Ferdinand in bivši ministrski predsednik Radoslavov. Izgnali smo oba. Radoslavov si je obrij brado, preoblekel se v uni-Zarcelin usoda za vrnitve pri revnističnih bolnišnicah, prehladu, zavstavljenju itd. formo nemškega častnika in po Jednote pravi s varstveno znamko sidra. begnil. Prava Bolgarska ni nikdar odobrvala njegove politike.

Skasani smo in predruščeni, toda

Previdne gospodinje

Imajo doma vedno eno steklenico

Dr. Richterjevega

PAIN-EXPELLER

bolnišnicah, prehladu, zavstavljenju itd. formo nemškega častnika in po Jednote pravi s varstveno znamko sidra. begnil. Prava Bolgarska ni nikdar odobrvala njegove politike.

Skasani smo in predruščeni, toda

Dr. Koler je najstarejši slovenski zdravnik, specialist v Pittsburghu in ima 28-letno izkušnjo v zdravljenju možkih bolezni.

Zastupljenje krvi zdravi s sloviti 606, ki ga je iznašel profesor dr. Ehrlich. Ako imate izpuščaje in mozole po telesu, v grlu, ako vam izpadajo lasje, ves boli v kosteh, pridite in štistil vam bom kri. Nikakor ne čakajte, kajti ta bolezen se prenese naprej.

Vso izločevanje iz kanala za izpuščaje vode zdravim po naj-novejši metodi in v kolikor mogoče kratkem času. Kadar spoznamte, da nimate več moške moči, ne čakajte, temveč pridite in vrnil vam bom moško moč.

Kilo zdravim v 30 urah bres operacije.

Bolnice v mehurju, od česar prihajajo bolečine v hrbtu in križu, palenje pri mokrenju in ostale bolečine te vrste zdravim z največjo gotovostjo.

Revmatizem, trganje, bolečine, otekline, lisaj, skrofije in druge kožne bolezni ki nastanejo vsled nečiste krvi, ozdravim v kratkem času, da ni treba ležati.

Uradne ure: V ponedeljek, sredo in petek od 8. zjutraj do 5. popoldne. V torek, četrtek in soboto od 8. zjutraj do 8. zvečer. V nedelje do 2. popoldne.

Po pošti ne delujem. Pridite osebno. Ne pozabite ime in številke

Dr KOLER, 638 PENN AVE
 PITTSBURGH, PA.

Boljšje zdravljenje za manj denarja.

Profesor Doktor B. F. Mullin

Slovenski zdravnik-specijalist

411-4th Avenue, Pittsburgh, Pa.

(Kaspetni glavni palis. Četrta poslovalnica od Smithfield St. Pa. na naplo z naplo in naplo.)

Jaz sem nastarejši zdravnik-specijalist za Slovence v Pittsburghu. Zdravim že več kot 38 let bolne moške in ženske. Ozdravil sem že na tisoče in tisoče oseb in morem tudi vas. V zdravljenju raznih bolezni imam največ izkušnjo. Rabim samo najboljša zdravila. Imam najboljši električni stroj za preiskavanje, potem katerega se vidi celo vaše telo kot na dlan. Es menil prihajajo ljudje od blizu in daleč, da jih zdravim. Zdravim razne bolezni uspešno in naglo. Govorim čisto slovensko. Moje cene so zmerno. Znanstvo je prečiščena stvar. Pridite k meni kot k prijatelju.

Časne ure: od 8. ure zjutraj do 6. zvečer. V nedeljo od 10. ure zjutraj do 2. popoldne.

Zadrúžništvo in politika

(Jug. Čas. Urad, Washington, D. C.)

"Narodni Gospodar" glasilo Zdrúžne Zveze v Ljubljani, piše v svoji 13. in 14. številki pod gorenjim naslovom sledeče:

Ustanovni zbor Jugoslovanske demokratske stranke dne 29. junija t. l. je sprejel o zadrúžništvu sledeče resolucije:

1. Zadrúžništvo je najprimernejša oblika gospodarske organizacije našega naroda. Zadruga vodi do socializacije in torej do demokratske ureditve narodnega gospodarstva. Zadrúžništvo varuje naše široke ljudske plasti gospodarskega podjarmljenja, in s tem naš narodni in kulturni obstoj.

2. Nad 4000 jugoslovanskih zadrug dokazuje, da je ideja zadrúžništva pri Jugoslovanih vseh treh imen zelo razvita. V ozemljih kronovin Stajerske, Koroške, Goriške, Trsta in Istre posluje 900 ju goslovanskih zadrug z nad 200.000 člani ter je torej večina slovenskih rodin deležna zadrúžnega gospodarstva.

3. Dosedanji razvoj slovenskega zadrúžništva je bil večinoma v zvezi z razvojem političnih strank. To je v mnogem oziru vzbudilo strankarsko tekmovalstvo in s tem razširjanje zadrúžne organizacije in vkoreninjenje zadrúžnih misli, obenem pa je bilo krivo cepljenju gospodarskih sil ter zapenjanju zdravih poslovnih načel.

4. Da se pospešuje sistematični razvoj zadrúžne organizacije, je treba skrbeti:

a) za temeljitost strokovno izobrazbo; b) za nevtralizacijo zadrúžne organizacije; c) za koncentracijo vseh zadrúžnih sil.

5. Nasvetuje se za oni del jugoslovanskega ozemlja, ki obsega Kranjsko, Stajersko, Koroško, Istro, Trst in Goriško, enotna zadrúžna organizacija:

a) s skupnim odborom, ki bi vodil naše zadrúžne zveze v vseh čisto zadrúžnih upravnih zadevah;

b) z denarno blagovno centralo za vse zadrug.

6. Da se izvrši ta predlog, naj prične J. D. S. s pogajanjimi z stalnimi političnimi strankami.

Poročilo o zadrúžništvu je imel na ustanovnem zboru ravnatelj Zveze slovenskih zadrug Pečar, sporočevalec je bil dr. Rosina iz Stajerskega. Celotno poročilo se ni objavljeno, soditi se more o njem in o debati samo iz resolucij samih in iz članka "Nekoliko pripomb h gospodarskemu programu JDS.", ki ga je priobčil deželni poslanec dr. Ivan Tavčar v 152. številki Slovenskega Naroda, z dne 8. julija 1918. V tem članku pravi dr. Tavčar:

"Tudi referat o zadrúžništvu je bil morda preveč pozitiviran. Ne trdimo, da so zadrúžni in bančni interesi vedno v najlepšem skladu, menimo pa, da vojne med tema dvema oblikama naše gospodarske organizacije ni baš treba. Zlasti pa bi bile lahko izostale razne inkriminacije iz preteklosti, ki na prvem shodu jugoslovanske demokratske stranke niso prav nič zanimale. Čuli smo o "pijavkah" in čuli smo o voditeljih, ki so zadrúžništvo sovražili, ga sovražijo takorekoč še danes; čuli smo tolažbo, da so voditelji danes še pri življenju, jutri jih pa že ni več — torej smo igle in iglice, ki so bile namenjene — ali hote ali nehot, tega nočemo raziskovati — koži človeka, ki je sedel pod odrom gospoda poročevalca.

Te pripombe so po našem mnenju zgolj postranskega pomena in tičejo se nedostatkov, ki spadajo le bolj na polje, ki mu Nemec v ljudem pravi "Entgleisungen", da bo jugoslovanska demokratska stranka v bodoče z enako in pravično ljubeznijo objemala tudi zadrúžništvo, kakor benčne zavode, ker oboje lahko eno tik drugega obstaja. In je oboje za uspešen razvoj jugoslovanskega gospodarstva neobhodno potrebno. Take zmote torej ne morejo škodovati stvari sami, vzbujajo pa vendar pri posameznikih neprijetne vtise. Zatorej je čisto utemeljena prošnja, da bi se na bodočih shodih ne ponavljala jo več."

Torej pesem, ki se je že enkrat pela na Slovenskem in še ne tako dolgo tega. V našem zadrúžnem razkolu, s katerim se bomo itak še obsejše bavili, je igralo vprašanje razmerja bank do zadrúžništva in do demokratske gospodarske politike sploh ali konkretno vprašanje razmerja Zdrúžne zveze do novo ustanovljene Hirske banke veliko ulogo. Vprašanje rešiti z matematično določenostjo sploh ni mogoče, ker pri gospodarskih organizacijah ni toliko odločilna pravna oblika kot ljudje, ki jih imajo v rokah, in duh, ki vlada v njih. Naj se je že pogosto zgodilo, da so kreditne zadrug postale popolnoma individualistične in oduške. Koliko je zadrug brez vsakega zadrúžnega duha in smisla. Čelo galitski Judje so se za svoje oduške posle posluževali zadrúžne oblike.

Nasprotno pa bi bilo in nes pametno, če bi mali ljudje novih močnih oblik gospodarske organizacije, v kolikor odgovarjajo njihovim potrebam, samo radi tega ne izrabili, ker so jih vporabljali kapitalistični krogi. Da v gospodarski tehniki ti krogi dostikrat prednjačijo, je lahko razumljivo, saj imajo velike ugodnosti in priključitve, ki malim ljudem pogosto manjkajo. Seveda duh in smoter vsake, tudi gospodarske organizacije močno vpliva tudi na njeno obliko in res je tudi, da ni vse za vsakega, vendar v gotovih slučajih lahko tudi gospodarske organizacije, kakor jih uporabljajo veliki kapitali za gospodarsko vladno, tudi malim ljudem koristijo. Samo res njihove morajo biti in skrbeti morajo da se z obliko ne nasti me, nje tudi kapitalistični duh in pa da z zvezo z enakimi gospodarskimi organizacijami ne pridejo v odvisnost in službo velikemu kapitalu. Kar v naprej odklanjati take organizacijske oblike kot kapitalistične, škodljive in sovražne in zapirati pred njimi oči, bi bilo podobno slepemu ravnanju delavcev, ki so novoizumljene tovarniške stroje razirali, ali voznikov, ko so stvorili vse mogoče, da so potisnili novograjene železnice kar najdalj od domačega kraja.

V resolucijah ta plat o zadrúžništvu ni našla izraza, vendar že samo dejstvo, da se je sprožila, ni brez pomena, zato smo jo morali omeniti. V bodočem gospodarskem razvoju se bomo s tem vprašanjem brez dvoma še pogosto bavili.

Prvi dve resoluciji sta bolj dogmatičnega značaja in se zdita na prvi pogled brezpomembni, saj bi se sedaj že težko našel človek, ki bi upal trditi, da zadrúžništvo ni najprimernejša oblika gospodarske organizacije ali, da zadrúžništvo pri Jugoslovanih ni zelo razvito. Če pa vpoštevamo, da je naše zadrúžništvo v prvih začetkih svojega razvoja moralo premagati najhujše ovire in nasprotstva ravno onih krogov, ki so se sedaj zednili za tako resolucijo, je to odločno napredek zadrúžne in demokratske misli.

Tudi sodba o vplivu strankarstva na zadrúžništvo je pravilna. O tem so bili zadrúžni delavci že davno edini, tudi Narodni Gospodar je to že povdarjal. Samo o najnovejšem političnem vplivu na zadrúžništvo se ne more trditi, da bi bil vzbudil strankarsko tekmovalstvo in razširjanje zadrúžne organizacije ter vkoreninjenje zadrúžnih misli. Vsaj v kolikor se zadrúžništva tiče, je pojav nove politične stranke samo škodljiv. Zaradi tega je za prepričanega zadrugarja jako težko razumljivo postopanje onih zadrugarjev, ki so se zaradi politične ločitve odepili od Zdrúžne zveze; politično ločitev so spoznali kot neupravičeno in zmotno in so jo popravili, veliko napako zadrúžnega razkola pa niso popravili, kar dokazuje, da je ob tesni zvezi med politiko in zadrúžništvom politična razsodnost pri nas mnogo bolj napredovala kot pa zadrúžno pojmovanje.

Četrta in peta točka v resoluciji obsega teoretično in praktično stališče, oziroma boljše rečeno: program za daljno in bližnjo bodočnost.

Načelno se je izjavila stranka za nevtralizacijo in koncentracijo zadrúžništva, torej za ločitev politike od zadrúžništva. Po našem mnenju bi nevtralizacija zadrúžništva vodila unjno sama po sebi do koncentracije. Dokler se pa ne izvede politična nevtralizacija, bo tudi popolna koncentracija jako težko mogoča. Pri tako pretirano razvitem političnem času, kot ga imamo Slovenci, ki imamo, komaj katerega kulturnega ali sploh javnega delavca, ki ne bi bil obenem izrazit strankar, je pa s popolno in trajno politično nevtralizacijo v

NEMŠKI KAJZER PREGLEDUJE SVOJE ČETE NA NEKI CESTI V GHENT, BELGIJA.

© PRESS ILLUSTRATING SERVICE - N.Y.C. EXCLUSIVE.

doglednem času tako težko računati, kakor z nevtralizacijo katere koli panoge javnega delovanja.

Tega se je moral zavedati tudi ustanovni zbor JDS, ker je do dal četrti točki še peto, v kateri nasvetuje za slovenski del Jugoslovanske enotne zadrúžne organizacije, in sicer nekako podvezo Splošne zveze poljedelskih zadrug v Avstriji.

Na površnega čitatelja bo ta del resolucije napravil lepši in večji vtis, kakor je njegova notranja vrednost. Pravemu zadrugarju skoraj vzbuja občutek, da je nearejen in proračunan nekoliko za oči, za efekt, česar seveda politični resoluciji tudi ne moremo za meriti.

S strogo gospodarskega in zadrúžnega stališča bi bilo iskreno zeleti res popolne nevtralizacije in koncentracije našega zadrúžništva in pri sedanjem razpoloženju bi bila gotovo tudi večina naroda, zato in temu razpoloženju je stranka tudi napravila poklon, vendar v bistvu pravzaprav samo poklon. Stranka se v praktičnem delu zadrúžne resolucije ni izrekla za enotno zadrúžno organizacijo zadrug samih, ampak samo zadrúžnih zvez. Obstoj več slovenskih zadrúžnih zvez ima pa svoj trajni temelj samo v političnih strankah, zlasti na jih deloma nekoliko opravičuje tudi tradicija. Z zadrúžnega stališča se bo težko našel kak razlog za obstoj več zvez, pa pa vse polno zoper njega. Navedimo jih samo par za vzgled: manjšo rezijo, popolnejše uradništvo, olajšan temeljit strokovni pouk, jasnejši celotni pregled, lepšo specializacijo in popolnejše vodstvo produktivnih zadrug, itd.

Nasproti temu so ugodnosti, ki bi jih lahko nudila posebna zveza slovenskih zadrúžnih zvez malotvilne in medle in gotovo bo markisateri iskreni zadrugar obžaloval, da se je ugodno javno razpoloženje primeroma vse premalo izrabilo.

Nočemo biti pesimisti in ne maramo verjeti, da bi doba z ugodnim razpoloženjem za zadrúžno koncentracijo tako hitro minila in da se ne bi več povrnila, rajše verjamemo, da bodo v tem oziru še milejše zvezde kot sedaj sijale. Ne maramo pa tudi podcenjevati pomena, ki leži v tem malem in gotovo dosegljivem napredku.

Kakor je blagodejno oplodilo kulturo, da se je nekoliko razdeliti kitajski zid, ki je ločil zadnja leta naše stranke in struge, tako bi tudi slovensko zadrúžništvo od ožjega medsebojnega kontakta samo pridobilo. Našlo se bi se polagoma vedno več zadev, ki bi se najuspešneje enotno uredile.

Zlasti eno se nam zdi važno: skupna zadrúžna strokovna izobrazba. Imamo par zadrúžnih zvez brez zadrúžnega glasila. Ali ne bi bilo mogoče, da bi vse slovenske zadrúžne zveze ustanovile skupno zadrúžno glasilo in ga razširile med vse slovenske zadrugarje? Kako lep list bi se dal ustvariti na ta način! Potem skupno zadrúžni sestanki in tečaji, kako lepo bi od strankarskega pojmovanja vodili do strogo stvarnega, zadrúžnega. Vse to bi počasi vzgojilo nov rod zadrugarjev, ki bi vsaj pozneje izvršili popolno koncentracijo in nevtralizacijo zadrúžništva.

Zadrúžni program ustanovnega zbora JDS je minimalni program. Zadrugarjev to ne sme plašiti. Tudi minimalni program je vreden izvršitve, dasi bi bila to samo etapa. Samo te sramote ne smemo dopustiti, da bi velika doba z blagoslovljenim razpoloženjem prešla brez uspeha s samimi lepimi besedami in z zadrúžno centralo.

Kadar bo objavljeno obsejše poročilo o zadrúžni debati ustanovnega zbora JDS, bomo po potrebi izpopolnili svoja izvajanja. Sploh bomo gledali, da bo vprašanje koncentracije zadrúžnih sil ostalo trajno v razpravi — do praktičnih uspehov.

Strašna osveta

M. V. GOGOLJ.

Šum in krik se razlega konec svojih hečrk, potem ko se je ta že Kijeva: avogorobee praznuje svatbo svojega sina. — Došlo je mnogo ljudstva k asavlu v goste. In kako tudi ne, ko je bil tako dolgo na tujem! Marsikaj je tam drugi: tudi ljudstvo ni isto, ni cerkev Kristovi ni. Pa kaj, o ni prišel.

Gostom so prinesli sladke žganice z rozinami in slivami in na precejšnjem krožniku pogosto. Godci so posegli po spodnjem delu pogarje, kjer so bili zapečeni novci, utihnilo so za balo časa in položili poleg sebe cimbele, gosli in bobniče. Med tem so znova zapuščale svoje prostore mladenke, otrsi se z vezanimi robei, mladeniči so pa vrti v bok zri ponosno na vse strani, pripravljeno pohiteti njenemu svilenemu oblačilu in njenim čevljem s srebrnimi podkvičami; a še bolj so se čudili, da ni prišel zajedno z njo njen stari oče. Živel je na Zadrúžni zvezi, ga skupaj samo jedno leto, nato je izginil za jedenjdvajset let brez glasu in se nato zopet vrnil k

čista sila nima moči do onega, ki ju ima shranjeni v svoji hiši. Kvistku dvigne asavel podobni, hoteč izpregovoriti kratko molitev... ko zakriče nenkrat prestrašeni otroci, ki so se igrali na tleh, a za njimi se zboji vse ljudstvo in vse je kazalo v strahu s prsti na kozak, stoječega sredi njih. Nihče ni vedel, kdo da je. Pa glej, že je zplesal kazačka (kazaški ples) ljudstvo v slavo, in že se mu je tudi posrečilo, spraviti njega okrog žujočo množico v smeh. Ko pa je dvignil asavel podobni, se je hipoma premenilo vse lice kozakovo; izrasel mu je nos in se nagnil na stran, prej temnorjavje oči so zablistele zeleno, ustnice so posinele, podbradek je zadržetal in se zaostri kakor kopje, iz ust se mu je izvil krik, izza glave se je pokazala grba in stal je kozak — starec.

— On je! On je! je kričalo vse vprek, in tesno so se stiskali drug k drugemu.

— Čarovnik je zopet tu! so kričale matere in prijemale svoja de teta za ročice.

Ponosno in častljivo je stopil asavel naprej, povzdignil proti njemu podobni in rekel z močnim glasom:

— Poberi se, izrod satanov, tu ni prostora zate! — In oni je zasiknili in zaškrtnili z zobmi kakor volk in izginili je, črtni starec.

In zašumelo je med ljudstvom od razlaganja in besedovanja, kakor zašumi morje pred viharjem.

— Kdo je ta čarovnik? je izpraševala neizkušena mladina.

— Slaba bo, slaba! so govorili stareji in majali z glavami. — In po vsem širnem podvorju asavlovem so se zbirali ljudje v kopice in poslušali pripovedke, o čudnem čarodejcu. No, skoro vsak je govoril drugače, kaj resničnega pa ni mogel povedati o njem nikdo. Privržali so na dvor sodček medicne in postavili mnogo veder rujnega vina; vsi so se znova razveselili; godeci so zagodili, zavrteli so se mladenke in čiji kozaki v svetlih suknh. Devetdesetletni in stoletni starec, opivši se, so se prerajali, spominjajoči se svojih zastoj minulih let. Pirovali so do pozne noči, a pirovali so tako, kakor zdaj ne več. Jeli so se razhajati gostje, a malo jih je prišlo domov: mnogo jih je ostalo pri asavlu in nočevali so na širokem dvoru: še več kozakov je zasmulo hoveč-nočeh pod klopmi, na tleh, hraven konjev, blizo hleva; tje se je izpodtaknil vinjen kozak, tam je obležal in hreščal, da ga je bilo slišati po vsem Kijevu.

Tiho je zablistelo po svetlu; me se se je pokazal izza gore. Kot draga snežnobela damaskina tančica se je razlila njegova svetla milina po skalovitem obrežju Dnje protem in se izgubljala daleč tja v goščo temnih smrek. Čoln plove sredi Dnjepra. Spredaj sedita dva hlapca; črni kazaški čapki sta pomaknjeni na čelo in izpod njih njih vesel pri vodu na vse strani, kakor iskre od žarečega železa. Zakaj ne pojeta kozaka? Ali ne govorita niti o tem, kako po dijo po Ukrajini ksendzi* in preobračajo kazaški narod za katolike? niti o tem ne. Kako se je dva dni bila bitka pri Slanem jezernu? Kako bi pač pela, kako bi govorila o junaških činik; njus

gospod Danilo se je zamislil, ro kav njegovega pdečega plašča je zdrknul iz čolna in se moči v vodi; njuna gospa Katarina ziblje tiho svoje dete in ne umakne oči od njega, a njeno neprepasano, od prahu sivo krilo moči voda.

Lepo je gledati sredi Dnjepra na visoke gore, na široke poljane in zelene gozde! Te gore niso gore, vznožja nimajo, spodaj in zgoraj so šiljasti vrhovi in pod njimi in nad njimi je visoko nebo. Ti gozdi po holmih niso gozdi; to so lasje, vzrasli na kosmati glavah gozdnatega moža. Pod njo se izpira v vodi brada in pod brado in nad lasi je visoko nebo. Te poljane niso poljane; one so zelen pas, ki prepušuje po sredi okroglo nebo, in po zgornji in spodnji polovini plove mesec.

Gospod Danilo ne zre v daljine strani, on zre na svojo mlado ženo: — Zakaj, moja mlada žena, zlata Katarina, zakaj si tako žalostna?

— Nisem žalostna, gospod moj Danilo! Prestrašile so me čudne pripovedke o čarovniku. Pravijo, da se je porodil tako strašen... in že z mala se ni hotel z njim igrati noben otrok. Čuj, gospod Danilo, kako strašne reči govore ljudje: vedno se mu je baje zlelo, da se mu vse posmehuje. Ako je srečen v temi kakega človeka, se mu je vedno zadelo, da je oni zazijal in mu pokazal zobe... In drugi dan so našli tega človeka mrtvega. Čudno, strašno mi je bilo, ko sem poslušala te besede, je govorila Katarina, vzela rutico in obrisala žujo ličice detetu, sprečemu na njenih rokah. Na rutici so bila vsita z rdečo svilno peresa in jagode.

Niti besede ni rekel gospod Danilo, a začel se je ozirati v temno stran, kjer je čmel daleč izza gozda nasip, za njim se pa dvigal stari grad. Čelo se mu je hipoma namrščilo v tri gube; z leve roko si je gladil brke.

To še ni tako strašno, izpregovori, — da je čarodejec, pač pa to, da je hudoben gost! Kaj ga je vendar privleklo sem?... Čul sem, da nameravajo zidati Ljeki trdnjavo, da bi nam preprečili pot k Zaporozem. Da je to res... To vražje gnezdo porušim, če le kolikšak izvem, da ima ondi kakšno skrivališče. Starega čarovnika pa sežem, da se vranam razčesar ne ostane, kar bi moge razključiti. Naj bo že kakor hoče, mislim, da ni baš brez zlata in brez imetja. Tu živi ta hudič! Če ima kaj zlata... Takoj hodemo pluti mimo križev — to je grobišče! Tu gnijo njegovi nečisti dej. Vsi so bili baje pripravljeni prodati se satanu z dušo in svojimi raztrganimi plašči. Ako ima res kaj zlat, ni odlašati; na vojski se ga itak ne dobi vedno... — Vem, vem kaj namerjaš; slabo znamenje je, da smo se srečali z njim. Pa ti tako težko dišes, tako surovo gledaš, tvoje obrvi so se tako černo nahnurile nad očmi!

— Molči, baba! je dejal srdito Danilo. — kdor se zveže z vami, se sam pobabi! Hlapec, daj mi ognja v dimko! Tu se obrne k jednemu veslarju, ki je takoj izgrgal i se svoje piše žarečega ognja in ga nasul v gospodovo. — S čarovnikom ne igraš! nadaljuje go-

spod Danilo. — Kozak se, slava Bogu, ne boji ne hudičev ne ksen-dizov. Mnogo koristi bi imeli, če bi ne slušali ženske; ni li tako, hlapec? Naša žena — dimka (pipa) in ostra sablja!

Katarina je umolknila in uprla oči v tiho vodo; a veter je lahko rezal po nji valjčke in ves Dnje-er je se lesketal v srebrnem svitu, kakor volja koža po noči.

Čoln je krenil proti gozdnate-mu bregu in plul ob njem. Na bregu se je pokazalo grobišče: trhljivi križi so stali blizu skupaj. Niti kalina ne raste med njimi, niti ne zeleni trava, samo mesce-seva nanje z nebesnih višav.

— Ali slišita, hlapec, klicanje? Nekdo nas kliče na pomoč! reče gospod Danilo, obračaje se k svojima veslačema.

— Slišiva, in kakor je čuti, prihajajo kriki z one strani, odgovorita oba hlapec hkrati in pokazeta proti grobišču.

No, vse je utihnilo. Ladjica je krenila zopet proti sredini, ter se ogibala brega, ki se je zarival daleč tja v Dnjeper. Naenkrat spustita veslača svoja vesla in srepo izbuljita oči. Tudi gospod Danilo je stal nepremično; kozakom se je ustavila od strahu kri v žilah.

Križ se je zamajal na gonili in tiho se je dvignil iz nje posušen mrtvec. Brada mu je do pasu; na prsih so dolgi nohti, še daljši od samih prstov. Tiho je povzdignil roki kvišku. Zadrželo mu je vse lice in se pokrivilo. Očividno je trpel strašno muko. "Duši me, duši!" je zaječal z divjim človeškim glasom. Njegov glas je pre-sunil kazaška srca kakor nož in hipoma je izginil mrtvec pod zemljo.

Zamajal se je drugi križ in prikaže se mrtvec, še strašnejši, še višji od prejšnjega; ves zaraščen, brada do koljen in še daljši so koščen nohti. Se bolj divje je zakričal: "Duši me!" in izginil.

Pomajal se je tretji križ, dvignil se je tretji mrtvec. Videlo se je, kakor da se je kar samo ogrodje vzdignilo visoko nad zemljo. Brada je prav do pete, prsti so se zarili z dolginimi nohti v zemljo. Strahovito je stegnil roke kvišku, kakor da hoče mesce do-seči, in zaklical tako, kakor da mu je jel kdo žagati žolte kosti...

Dete, speče v Katarininem naročju, je vzkliknilo in se prebudi-lo; gospa sama je zavpila; vsiljacejo sta padli čapki v Dnje-per; gospod sam se je stresel.

Hipoma je izginilo vse, kot da ni bilo ničesar; vendar nista pri-jela hlapec še dolgo zavesla. Skrbno je pogledal Bukulj-bad na mlado ženo, ki jestrakoma tešila svoje kričeče dete, pritisnil je na srce in poljubil v čelo.

— Ne boj se, Katarina! Glej, saj ni ničesar, je dejal in pokazal v stran; — ta čarovnik hoče strasiti ljudi, da se ne bi nihče upal do njegovega nečistega gnezda. S tem ostraži k večjemu babe! Daj mi sinka sem v naročje!

(Dalje prihodnjič.)

Sedaj, ko ste zadostili svoji dolžnosti glede četrtega posojila slobode, kupujte vojno-varčevalne znamke.

**Nova moč,
novo zdravje
nova čista kri,
za tri cente.**

Ako imate slabe živce, imate bolečine v želodcu in v ledelah, ako ste slabi, izprani, ne morete spati, ako se vam zapira, nimate dobrega teka, ako trpite zaradi neprebave, ako imate bolečine v križu, ako vas pogosto boli glava, ako je vaša kri pokvarjena, nečista, nikar ne trosite denarja za zdravila, kateri ne poznate, temveč pošljite nam znamko za 3 cente v pismu, naslov in mi vam bomo z obrano pošto posrem zastonj in brez vsake obveznosti od vaše strani postali vaše popolno izčišči, zdravih trav sestavljeno prirodno zdravilo.

JUVITO

Naslov: JUVITO LABORATORY, South Hill Branch 5, PITTSBURGH, PA.

Kako je v Nemčiji

("Glas Naroda" je začel priobčati serijo člankov, katere je napisal ameriški častnikar poročevalec Alfred G. Anderson. Zanj je bilo v Nemčiji in je s tem tvegalo svoje življenje. Za časa svojega bivanja v glavnem mestu Nemčije je natančno spoznal vojaške, gospodarske in industrijske razmere. Po natančnem opazovanju vsega tega je prišel do zaključka, da je Nemčija izgubila vse upanje, da bi uspešno izvojevala sedanjo vojno.)

Piše Alfred G. Anderson.

Nekoč sem zabredel na vzhodni del Berlina in zašel na neko pokopališče. Tam sem videl pogrebni spreved, pri katerem so bile vdeležene same ženske. Se celo krsto so spravljale ženske v jama.

Delavci so mi povedali, da obstoji delavstvo po tovarnah iz 75 odstotkov samih žensk. Sprva je šlo seveda malo težko, pozneje so bile ženske pri delu pa ravno tako uspešne kot so bili prej moški.

Nekoč sem videl, ko sta se dve ženski stekli s konduktorico na cestni železnici. Misli sem, da bodo vsi pasazirji popokali od smeha, in promet je bil skoraj za pol ure vstavljen.

Vsak možki med šestnajstim in šestdesetim letom, ki je bil iz tega ali onega vzroka oproščen vojaške službe, mora delati v vojni industriji.

Ko se možki registrira v vladni pisarni, mu dajo na razpolago dva tedna, da si dobi kako službo. Če v tem času ne more dobiti ničesar primerne, ga pošljejo v municijsko tovarno. Ako se brani delati, ga najprej kaznujejo, potem ga pa pošljejo na fronto.

Človek, ki je v službi, ne sme zapustiti dela brez dovoljenja delodajalca oziroma brez dovoljenja oblasti. Ko hoče zapustiti delo, mora obvestiti gospodarja. Oblasti uvedejo zatem natančno preiskavo, ki dožene, če je to dela koraka opravičen ali ne.

Vse difference med delavci in delodajalci rešuje poseben odbor. V Nemčiji je nadalje polno takozvanih "Invalidskih šol". V njih se uče pobabljeni vojniki izvrševati kako koristno delo.

Dobel je rekel: — Kakor hitro napravijo pobabljenec umetne ude, ga pošljejo v šolo. Ude so ponavadi napravljene iz lesa, gumi in železa. Napravljene so tako umetno, da s pomočjo njih opravlja pobabljenec vsa mogoča dela.

Tehnični učitelji v invalidskih šolah uče nesrečneže, kako je treba prijeti za umetno roko in kako se opravlja to ali ono delo. Ko dovrši pobabljenec svoj tečaj, pride pod posebno komisijo, ki pregleda njegove izdelke in ga par ur nadzoruje pri delu. Če preneha izpit, ga takoj zapostijo v kaki stroki.

Izvedel sem nadalje, da je začela nemška vlada izdelovati obširni načrt za rešenje invalidskega problema po vojni. Invalide bodo poslali na neobdelano ozemlje, kjer se bodo pečali s farmerstvom.

Na ta način jim bo lahko vsaj malo odpomogli in bo nekoliko drugače kot je bilo po prusko-francoski vojni leta 1870. Tedaj je dala vlada vsakemu železni križcu, kolajno in leseno nogo in ga poslala po deželi.

Belgijski civilisti in vojni jetniki so v velikem številu zaposleni v raznih industrijah. Koliko je teh belgijskih civilistov, ne ve razen vlade živa duša.

Splošno prevladuje mnenje, da je na Nemskem dva milijona ruskih jetnikov. Največ jih je zaposlenih v rudnikih. Kmetje so mi povedali, da opravljajo poljedelska dela večji del francoski jetniki. V Berlinu sem videl veliko ruskih jetnikov odvažati smeti.

Čudno se mi je zdelo, ker ti razvažalci niti zastraženi niso bili. V Berlinu grade novo podzemsko železnico. Pri tem delu so zaposleni izključno sami ruski jetniki.

Značilno je pa to, da ni mogel nikdo povedati, če so tudi angleški jetniki zaposleni v kaki nemški industriji. Niti jaz nisem videl nikjer nobenega angleškega jetnika. Najbrže so se zdaj vsi v raznih jetniških taboriščih.

Veliko število Rusov dela tudi v municijskih tovarnah. Po nekaterih okrajih in tovarnah pa ne marajo Rusov, češ, da napravijo več škode kot pa dobička.

Večkrat se tudi pripeti, da pošlje vojaška oblast v deželo več batonov vojakov, ki opravljajo najpotrebnejša dela.

Malo prej predno sem jaz prišel v Berlin, so se nemški trgovci obrnili na vladno prošnjo, naj izpusti iz vojaške službe kolikor naj več mogoče oseb s trgovsko izobrazbo.

To pa zato — so dokazovali, ker nimamo dovolj uradnikov, da bi izkoristili nove trgovske možnosti v Rusijo.

Nek trgovski časopis je pisal: — Mi bi bili popolnoma zadovoljni, če bi nemška armada nikoli ne dospela do francoskih pristanišč ob kanalu. Na ta način bi nam lahko dali vojaški voditelji na razpolago par tisoč sposobnih mož, ki bi nam pomagali razširiti trgovino z Rusijo. Če bi bili tako zaposleni, bi lahko veliko več pomagali domovini kot pa pomagajo na fronti.

Nemčija se pripravljala na velikansko gospodarsko vojno, ki bo sledila tej vojni. Tozadevna znamenja sem jasno videl za časa svojega oživljanja v Berlinu. Časopisje neprestano navdušuje moške in ženske za učenje španščine, francosčine in angleščine.

Oglasi del velikih tehnikov je prenapolnjen z oglasi instruktorjev, ki so vešči teh jezikov in so pripravljeni za malo nagrado poučevati vsakega.

V hotelu Kajzer sem se slučajno seznanil s profesorjem M. J. Bonnom, ravnateljem monakovskega trgovskega vseučilišča.

Ko sem ga vprašal o bodočih načrtih, mi je odgovoril: — Veliko vam sicer ne morem povedati, kajti ti načrti so več ali manj skrivnostni. Se celo meni niso vsi znani. Povem vam pa lahko, kakšen namen ima takezvan "Ueborgswirtschaft Bureau" (Prehodno-gospodarski urad). Naloga tega urada je tekom vojne študirati svetovna tržišča in natančno paziti, kjer je kaka preobčica in kje je pomanjkanje.

Zavezniki so nam vsilili trgovsko vojno — je nadaljeval. — In sedaj se pripravljamo, da jo bomo uspešno izvojevali. Dokler se ni Amerika pridružila zaveznikom, nismo smatrali stvar za tako resno, sedaj se pa smatramo.

Jaz sem se zdržnil. — Zelo sem se prestrašil misli, da me je profesor morda spoznal. — Toda sreča, da sem se motil.

Jaz nisem ne rečem. Morda je predsednik Wilson odkrito srčen, morda ni. Vem pa, da ne bo mogel svojega mnenja vsiliti zavaznikom in da ne bo mogel dosti uplivati na trgovske interese svoje lastne dežele.

Profesor Bonn je umolknil. Vprašujoče me je pogledal, da me je zagomazelo po hrbitu in vprašal: — Ali ste bili vi že kdaj v Ameriki?

Bila sva sama v prostoru in to me je potrdilo v mnenju, da Bonn ni član tajne službe.

Da — sem odgovoril čisto nedolžno. — Pred desetimi leti sem bil v New Yorku s svojim bratom. — Dva tedna sem bil tam.

No, niste bili dovolj dolgo, da bi se zamogli zadostno sezna.

Kam se boste obrnili,

kadar delate ugovore, pogodbe, zapriseženo izjavo ali razne druge dokumente, ki spadajo v notarski posel. Kdo vam bode tolažil na sodniji, pri mirovnem sodniku ali drugod? Ako hočete pravilno izpovedati ali prikriti, potrebujete človeka, ki je zmožen slovenskega in angleškega jezika. Obrnite se v tem pogledu vedno na

ANTON ZBAŠNIK,

JAVNI NOTAR IN TOLMAČ

102 Bakewell Bldg., Cor. Diamond and Grant Sts., (nasproti Court House) PITTSBURGH, PA.
Telefon urada: Court 3459. Telefon na domu: Flak 1931 J.

niti z "yankeejji". Oni imajo nekaj, čemur pravijo "big business". To so veliki trgovski, industrijski in bančni interesi.

— Vi torej mislite, da bo Nemčija preživela trgovsko vojno?

Slike iz zadnje ruske-poljske revolucije

(Nadaljevanje.)

"Ali obžalujete svoje dejanje?" zdelo znano, vendar je nisem spoznal in je nisem natančneje pogledal. Bil sem že korak dalje, ko stopi dama za menoj in me nagovori:

"Zat mi je le, da je bila bomba prestabo napadena, da ni usutila generalnega gubernatorja Skalonca."

Tako se je končala ta nova in zanimiva epizoda iz domače vojne, ki se je toliko stoletij bije med poljskim in ruskim narodom. Poljski so izrekli mnenege celeza naroda, ko so razsodili, da gospa Dobrodziecka ni kriva. Saj stara svoboda in neodvisna Poljska se ni izmrla v srehi poljskega naroda in kdor se bori za to neodvisnost, ne dela zločinov. Ravno tako, kot jugoslovanski hajduki niso bili zločinci srbskega in bolgarskega naroda, ako so ržali Turkom glave in plenili turško premoženje, tako po mnenju poljskega občinstva ni zločincev, kdor se bori zoper svoja dednega sovražnika Rusja z vsimi sredstvi, katere zahteva ta vojna.

Za Slovane je žalostno to dejstvo, toda računati moramo stvarke tako, kakoršna je. Nobene sledbe besede in nobene visokoleteče fraze ne morejo tukaj posredovati in ublažiti tega boja. Rešitev je mogoče samo v tem, da ali ruska vlada popolnoma iztrebi poljski narod, katerega je v njeni oblasti nad deset milijonov, ali pa se Rusija umakne iz ozemelj, kjer prebivajo Poljaki. Drugačine rešive ni in na drugačen način se ne bi nikdar zaključil ta trdovratni boj.

Nisem mislil, da bom še kdaj videl svoje stare znanee in junaki ne iz napada na varšavskega generalnega gubernatorja Skalonca. Toda usoda pripelje marsikaj drugače, kakor pa človek pričakuje. Slučaj me je zanesel zopet v Krakov, kjer sem se mudil samo nekaj dni. Potem sem se pa hotel vrniti domov. Vreme je bilo grdo in pusto, deževalo je po majnem neprenehoma in zavijal je nad dasiravno je bilo poletje.

V nasada ne daleč od Akademije lepih umetnosti na sreča nek znanec, stalen prebivalec Krakova. Pozdravlja se in on mi reče:

"Ali ste bili že kaj skupaj z Radovičem?"

Radovič je bil Slovenec, moj stari znanec se iz dijaških let. Kot enoletni prostovoljec je vršil svojo službo v Galiciji, kamor je moral zahajati še potem vsako leto na vojaške vaje. Pri teh prilikah se je naučil poljščine in si je pridobil med Poljaki mnogo znaneev.

"Kako to?" vprašam.

"Bil je pri vojaških vajah in sedaj se vrača iz Krakov domov. Ali se nista z njim še nič videla?"

"Ni."

"Pridite popoldne v kavarno Bizanca. Jaz se snidem popoldne z Radovičem in ga bom pripeljal tja."

"Mi bo jako prijetno. Ako odhaja tudi on na Kranjsko, bom imel družbo."

"Se bomo že pogovorili pri Bizancu."

Posloviva se in razideva, a jaz grem dalje po nasadih proti vseučilišču.

Sreča me dvoje dam in ena me pozdravi z lahkim poklonom, ko sem šel mimo. Odzdravim pozdrav in hočem dalje. Dama so mi je

zdelo znano, vendar je nisem spoznal in je nisem natančneje pogledal. Bil sem že korak dalje, ko stopi dama za menoj in me nagovori:

"Kako pa, da ste zopet tukaj?" Pogledam in zdelo se mi je, da je to gosposdina Janina. Potere so bile podobne, izgledala je samo nekoliko starejša in izmučena. Nisem se mogel odločiti, če je ona ali ne.

"Ali me ne poznate?" vpraša me dalje.

"Menda gosposdina Janina?"

"Seveda sem jaz", odgovori mi z isto živahnostjo, ki je kipeča iz nje, ko sem jo prvič spoznal. "Ali sem se kaj izpremenila?"

"Nekoliko že. Saj ni čudno! Vendar je videti, da ste še vedno ona vesela in živahna gosposdina Janina, katero sem spoznal pred leti pri teti Kiši."

"Ali ostanete še dolgo v Krakovu?" vpraša me gosposdina Janina.

"Mislim odpotovati v nekaj dneh. Ako bi bilo vreme nekoliko lepše, bi morda še ostal nekaj časa in šel za dan ali dva v Zakopane. Rad bi si enkrat ogledal sloveče letovišče ter naredil izlet na Visoko Tatro. Toda vreme je tako neprijetno, da ni mogoče nikamor."

"Krasno! Jaz grem jutri popoldne v Zakopane obiskat sestro, ki se doli zdravi v zdravilišču. Pojdite se vi, da bo družba."

"Takoj tu na poti se ne morem odločiti. Sporočil bi vam do večera."

"Kaj pojdite in nikar nič ne premišlujte. Kaj ne, da greste?"

"Do večera bi vam mogel odgovoriti, takoj pa ne. Počakati bi bilo tudi treba, kakšno bo vreme."

"Torej sporočite mi do večera. Stanujem pri teti Kiši. Saj se je še spominjate. Tudi ona me poznava."

"Tisto pa ne! Odgovor mora biti pritriljen."

"Bomo videli."

Tako sva se poslovila in šel sem dalje po svojih opravkih.

Popoldne pridem v kavarno Bizanca, kjer me je že pričakoval moj prijatelj Radovič v spremstvu krakovskega znanca. Njegovo veselje, da me je tukaj našel, je bilo jako veliko. Vprašal sem ga, kaj tukaj dela in koliko časa se namerava še muditi.

"Jaz sem na poti od vojaških vaj v domovino. Ker imam v Krakovu že nekoliko znaneev, sem se ustavil, da jih obiščem in si ogledam mesto. Ako bi imel kakšno družbo, bi silno rad obiskal še Zakopane, o katerem sem že toliko slišal in čital."

"Tudi jaz bi šel rad v Zakopane, toda vreme je neugodno. Ravno sedaj sem srečal neko osebo, ki me z vso silo nagovarja, da bi šel jutri z njo v Zakopane."

"Kdo pa?"

"Gosposdina Janina Klenievska. Videl si jo morda že pred časom pri teti Kiši, ko si me prihajal obiskat. Gre obiskat svojo sestro Eleonor, ki prebiva doli v nekem zdravilišču."

Oba moja tovariša sta se silno začudila, ko sta zaslišala to ime. "Ali je Janina v Krakovu?"

"Danes gotovo."

"Kje je bila pa ves ta čas?"

"Ne vem. Kdo more vedeti, kje prebivajo ti ljudje. Prikaže se in izgine ter ne zapusti sledu za seboj."

Moj prijatelj Radovič me je začel z vso silo nagovarjati, naj grem skupaj v Zakopane. Tudi tovariš Krakovec mi je prigovarjal, naj ne zamudim te prilike, da si ogledam slavno poljsko letovišče in Visoko Tatro. Jaz sem se še nekoliko obotavljal, slednjič sem pa rekel, da pojdem, ako bo vreme lepo.

Vreme se je res pričelo boljati in jaz sem se pričel pripravljati na odhod. Zjutraj je bilo vedro, dasiravno ne brez oblakov. Toda barometer se je dvigal in upati je bilo, da se razjasni popolnoma in prisije solnce.

"Pa pojdemo!"

"Kje boste pa stanovali?" me vpraša Janina. "V Zakopanem bo sedaj vse zasedeno in bo težko dobiti prenočišča, ako nimate že kje naročeno. Tja pridemo šele on kakih petih zvečer. Zame je sestra že najela sobo v neki vili nedaleč od zdravilišča."

Na to res nisem mislil in nisem vedel kaj odgovoriti.

"Veste kaj?", prične Janina. "Dajmo brzojaviti Eleonori, da vama tekoma dneva kje najame sobo. Tako bo najbolje."

Jaz sem ubogal in brzojavil pred odhodom vlaka, potem smo se pa odpeljali. Vožnja z vlakom je trajala nad šest ur. Ko smo dospeli v Zakopane, smo bilntrajeni in izmučeni, vreme je bilo kisto in hladno. Na postaji pa ni bilo Eleonore, kakor smo jo pričakovali.

"Kaj pa sedaj storiti?"

"Peljimo se skupaj v zdravilišče."

+

NAZNANILO IN ZAHVALA.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znanecm naznanjamo, da je postal žrtve hunskega mučenja naš nad vse ljubljeni sin oziroma brat

Sergeant FRANK A. GABRENJA, nekje v Franciji, v cvetoči dobi 23 let.

Na tem mestu se najsrčneje zahvaljujemo vsem, ki so nas obiskali v nesreči ter nas tolažili v času, ko smo najbolj potrebovali utehe. Bog ne daj, da bi še koga drugega zadel tako hud udarec, kakor je nas.

Tebe, naš dobri, nepozabljeni sin, ne bomo nikdar pozabili; ohranili te bomo v vednem spominu. Preselil si se v kraj miru, kjer te ne moti hrup življenja. Zapustil si nas v najlepši dobi svojega življenja, ko nisi dopolnil še 23 let. Dal si svoje mlado življenje za demokracijo in za svobodo naše domovine. Počivaj v miru; saj ne bo dolgo, da se vidimo nad zvezdami.

Žalujoci ostali:

Frank Gabrenja, oče.
Elizabeth Gabrenja, mati.
Edward, korporal v ameriški armadi v Franciji, Louis, William, Victor, Charles in Vincent, bratje.

Angela, Elizabeth, Matilda in Adelina, sestre.
Johnstown, Pa., 22. okt. 1918.
(25-28-10)

+

NAZNANILO IN ZAHVALA.

Tužnim srecm naznanjam sorodnikom, prijateljem in znanecm žalostno vest, da je dne 14. oktobra umrl moj soprog, oziroma bil je ubit v premogorovu

LOUIS FORTUNA.

Ranjiki je bil rojen na Trati v Poljanski dolini pri Skofji Loki. Star je bil 35let. Tukaj zapuščena mene žalujoci ženo in štiri nedostale otroke, kakor tudi tri brate. V Ameriki je bival 15 let.

Zahvaljujem se društvu svetega Alojzija št. 18 JSKJ in društvu Delavee št. 25 SDPZ, ker sta mi priredila tako krasen pogreb ter podarila tako krasne vence. Zahvaljujem se tudi vsem sorodnikom in prijateljem, ki so mi stali na strani ob tej bridki uri.

Pokojnega priporočam v molitev in blag spomin. Naj v miru počiva!

Žalujoci ostali:

Terezija Fortuna, soproga.
Stanko, Roza, Milka in Alojzij, otroci.
Rock Springs, Wyo., 20. okt.
(26-28-10)

SLOV. DELAVSKA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908.

PODPORNA ZVEZA

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URAĐNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 1008 Norwood B'd., Cleveland, Ohio.
Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.
Glavni tajnik: BLAŽ NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.
1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVICH, 634 Main St., Johnstown, Pa.
2. Pom. tajnik: ANDREJ VIDRICH, 20 Main Street, Conemaugh, Pa.
Blagajnik: JOSIP ŽELJE, 6302 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Pom. blagajnik: ANTON HOČVAR, R. F. D. 2, Box 20 Bridgeport, Ohio.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzora: JOSIP PETERNEK, Box 94, Wilkes, Pa.
1. nadzornik: NIKOLAJ POVŠE, 1128 Fabyan St., City View, N. E. Pittsburgh, Pa.
2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 888 E. 157th St., Cleveland, Ohio.

POSODNI ODBOR:

Predsednik posoda: MARTIN OBERŽAN, Box 71, East Mineral, Penn.
1. posodnik: FRANK TROPOČIČ, R. F. D. 3, Box 144, Fort Smith, Ark.
2. posodnik: JOSIP GOLOB, 1916 So. 14th St., Springfield, Ill.

VEROVNI ZDRAVNIKI:

Dr. FORB V. GRAHNE, 643 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.
Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO:

"GLAS NARODA", 63 Cortlandt Street, New York City.

Osnovna družba, oziroma ajb uradniki, so uljudno prošni, pošljajo vsa dopisa naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštne, Express, ali Bančnih denarnih nakaznic, ali kakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovijo: Blaž Novak, Tittle Trust & Guarantee Co. in tako naslovljene pošljajo s mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kako pomanjkljivosti, naj to nemudoma namanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

(Pride še.)

Litvinska prosí pomoči.

Kodanj. Dansko, 25. oktobra. Tiesno za petami Nemceve, ki se umikajo iz litvinskega okrajev vzhodno od Brest-Litovska, prodira rdeča armada ruskih boljše vikov in razširja rdeči strah med prebivalstvom, ki nima nikakega varstva.

Zdaj se nahajata v Kodanju dva delegata litvinskega naroda, ki prosita ameriško, angleško in francosko misijo za pomoč.

Eden delegatov je rekel častni karskemu poročevalcu, da so Nemci sklenili izprazniti vse ozemlje, ki je omejeno v brest-litovski mirovni pogodbi, vključno okraj Dezna in Minsk ter del Mohila. Prebivalci teh okrajev so brez orožja in neorganizirani ter nimajo nič drugega sredstva, da bi se mogli u braniti pred ropanjem Narod prosi, da bi izpraznjeno ozemlje zasledlo ameriško, francosko in angleško vojaštvo.

Rojaki, naročajte se na "GLAS NARODA", največji slovenski dnevnik v Združenih državah.

Pomnožite svoje znanje v naravoslovju.

Narava nam daje mnogo rastlin, s katerimi je mogoče zdraviti razne bolezni. Jaz imam v zalogi ter razpolagam raznovrstne suhe rastline, cvetja, jagode in korenine, take, ki izvirajo iz vseh delov sveta. Pišite jo moj brezplačni cenik. Knjiga "Mali domači zdravnik", ki stane samo 25 centov, obširno opisuje veliko število rastlin in daje nasvet, za katere bolezni in kako se na njih rabi, ne odlašajte, naročite takoj to poudirno knjigo.

MATH. PEZDIR,
P. O. Box 772, City Hall Sta., New York, N. Y.

POZOR, ROJAKINJE!

Pred kratkim časom mi je umrla moja draga soproga ter mi zapustila 3 otroke; dva pohajata v šolo, najmlajši je star 3 1/2 let. To rešeno najnu potrebujem priletno žensko, katere bi bila voljna prevzeti splošno gospodinjstvo v hiši in pa skrbeti za otroke po materinsko. Plačam dobro, po dogovoru; sem tudi pripravljen plačati vozni listek od kamorkoli. Vse podrobnosti naj se mi sporoči pismenim potom. Naslviite na: Frank Guna, Box 195, Ramsey, Ohio.

(26-28-10)

WSS WSS WSS WSS WSS WSS

WSS WSS WSS WSS WSS WSS

WSS WSS WSS WSS WSS WSS

WSS WSS WSS WSS WSS WSS

WSS WSS WSS WSS WSS WSS

WSS WSS WSS WSS WSS WSS

WSS WSS WSS WSS WSS WSS

WSS WSS WSS WSS WSS WSS

WSS WSS WSS WSS WSS WSS

SLOV. DELAVSKA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908.

PO